

Република Македонија
Министерство за образование и наука

МЕТОДОЛОГИЈА ЗА ВКЛУЧУВАЊЕ НА КВАЛИФИКАЦИИТЕ ВО МРК

Скопје, март 2015 год.

**РАБОТНА ГРУПА ЗА ИЗРАБОТКА НА МЕТОДОЛОГИЈА ЗА ВКЛУЧУВАЊЕ НА
КВАЛИФИКАЦИИТЕ ВО МАКЕДОНСКАТА РАМКА КВАЛИФИКАЦИИ**

1. Наташа Јаневска, државен советник во МОН
2. Нада Стоименова, советник во МОН
3. Аспасија Хаџишче, советник во МОН
4. Борчо Алексов, помошник раководител на сектор во МОН

Документот е изработен од работна група во соработка со Стефан Џон, консултант за Национална рамка на квалификации од Велика Британија, со поддршка на Британскиот Совет во Македонија во рамките на проектот „Национална рамка на квалификации“.

Во документот е даден приказ на анализа и вклучување на постојните и новите квалификации во Македонската Рамка на квалификации стекнати преку формално, неформално и информално учење.

Документот е наменет за сите заинтересирани страни вклучени во имплементацијата на Националната рамка на квалификации кои сакаат да ги разберат, да ги развиваат, да ги унапредат постојните со нивно изменување или надополнување, или да поднесат иницијатива за развивање на нови квалификации.

Се надеваме дека овој документ ќе биде корисен за сите заинтересирани страни вклучени во процесот на Националната рамка за квалификации.

Истовремено, изразуваме голема благодарност до Британскиот Совет во Македонија за нивната поддршка и на сите институции и поединци кои беа активно вклучени во процесот и придонесоа за изготвувањето на документот.

Содржина

1. Вовед.....4
2. Усогласување на постоекните квалификации.....5
3. Вклучување на новите квалификации.....9

1. Вовед

Развојот и воспоставувањето на Македонската Рамка за Квалификации¹ (во поматамошниот текст: МРК) во Република Македонија ја поттикна потребата за вклучување на старите, постојни квалификации², кои се стекнати врз основа на јавно донесени образовни програми и извршена пропишана проверка во процесот на формалното образование, и вклучување на нови квалификации во МРК, како и потреба од дефинирање на Методологија за вклучување на старите, постојни квалификации и новите квалификации во МРК.

Потребно е да се истакне дека сегашните квалификации не ги поседуваат основните структурни елементи на квалификации кои се дефинирани во Законот за Националната рамка на квалификации³ (во поматамошниот текст: НРК), како што се резултати од учење⁴, клучни компетенции⁵, кредити⁶ и описи⁷ по нивоа⁸, освен високообразовните квалификации кои се развиени врз основа на Националната рамка за високообразовни квалификации, усвоена 2010 год. Поради тоа, сегашните квалификации можат, само приближно, да се споредат и усогласат со нивоата и описите на нивоата во МРК и затоа во процесот на усогласување треба да се земат во предвид и други фактори, како што се содржината и контекстот на квалификациите. Целосно усогласување на сегашните постојни квалификации со принципите на МРК ќе настане во процесот на ревизија на постојните квалификации.

---

¹ . „Македонска рамка на квалификации (МРК)“ е задолжителен национален стандард со кој се уредува стекнувањето и користењето на квалификациите во Република Македонија и инструмент за воспоставување систем на квалификации стекнати во Република Македонија со кои се даваат основите за прегледност, пристап, проодност, стекнување и квалитет на квалификациите.

² „Квалификација“ е формален резултат од процесот на оценување и потврдување кој што е стекнат кога одговорна институција потврдува дека поединецот ги има постигнато резултатите од учење согласно утврдени стандарди.

³ Член 6 од Законот за Националната рамка на квалификации

⁴ . „Резултати од учење“ се изјави за тоа што знае, што разбира и што може да прави учесникот, како резултат на формалниот, неформалниот или информалниот процес на учење. Резултатите од учење се дефинираат во смисла на знаења, вештини и компетенции (самостојност и одговорност)

⁵ „Клучни компетенции“ се збир на компетенции на одредено ниво, потребни за задоволување на личните, општествените и професионалните потреби на поединецот во процесот на доживотното учење. Постојат осум клучни компетенции: комуникација на мајчиниот јазик, комуникација на странски јазик, математичко-техничка и научна компетенција, граѓанска свесност, информатичка технологија, претприемништво, учење како да се учи и културно изразување.

⁶ „Кредит“ е квантитативна мерка за изразување на обемот на учењето врз основа на обемот на работа што им е потребен на учесниците со цел да ги постигнат очекуваните резултати од процесот на учење на дадено ниво.

⁷ „Описи на квалификации“ се мерливи показатели за резултатите од учење кои се однесуваат на стекнатите знаења, вештини и компетенции .

⁸ . „Нивоа во рамката“ е серија на последователни чекори на учење, изразени во однос на низа општи резултати, структурирани според збир на описи/дескриптори.

2. Усогласување на постојните квалификации

Усогласувањето на постојните квалификации со описите на нивоата од МРК, ќе се изврши преку:

- Идентификација на постојните квалификации;
- Проценка на постојните квалификации со цел да се утврди дали можат да се вклучат во НРК и
- Споредба со други квалификации, со користење на критериумите на НРК.

Користењето на описите на нивоа и користењето на релевантни показатели овозможува секоја постоечка квалификација да се вклучи во Рамката на квалификации на соодветно ниво. Такви релевантни показатели кои ги поседуваат постојните квалификации, а ќе помогнат во процедурата на усогласување се:

1. Степен на образование / ниво на сложеност
2. изготвен и усвоен стандард на занимање или образовен стандард;
3. област (основно, средно, више или високо образование);
4. времетраење на наставната или студиската програма;
5. содржина на програмата или дел од програмата и на наставната програма;
6. цели на учење и очекувани резултати во програмата;
7. истражувачки активности, пракса и др.

Овие показатели мора да се споредат со описите на нивоа кои се изразени во смисла на резултати од учење (знаења, вештини и компетенции).

Процедурата за усогласување на постојните квалификации во МРК мора да е транспарентна и се одвива во неколку чекори:

Чекор 1: Разгледување на називот на квалификацијата;

Чекор 2: Разгледување на типот на квалификацијата (квалификација на ниво на образование и стручна квалификација);

Чекор 3: Разгледување на начинот на стекнување на квалификацијата (формален, неформален и информален пат);

Чекор 4: Разгледување на структурата на стекнатата квалификација (предмети, модули, единици);

Чекор 5: Разгледување на процесот на оценување на квалификацијата;

Чекор 6: Разгледување на условите за влез (упис) (споредување со нивоата во МРК со цел да се утврдат условите за влез);

Чекор 7: Разгледување на можноста за проодност;

Чекор 8: Идентификација на институцијата која овозможува стекнување на квалификација и издавање на јавен документ (диплома, уверение) за стекнатата квалификација;

Чекор 9: Разгледување на видот на јавниот документ за стекнатата квалификација;

Чекор 10: Разгледување на припадноста на определен сектор;

Чекор 11: Разгледување на поврзаноста и споредба со соседните земји и со ЕРК (споредба со описите на нивоата);

Чекор 12: Разгледување на компетенциите, стандардите на занимања, образовните стандарди, дали се во согласност со описите на нивоата во МРК;

Чекор 13: Усогласување со МРК.

Процедурата започнува со пополнување на формулар – **Формулар за усогласување на постоечките квалификации** во кој треба да се внесе:

1. **Назив на квалификацијата** - точен и целосен назив на квалификацијата;
2. **Тип на квалификацијата** - квалификација на ниво на образование или стручна квалификација со образложение за вистинската намената на квалификацијата (пр. за продолжување на образованието, за личен развој, за вработување)
3. **Опис на содржината на квалификацијата** - краток опис на стандардот на кој се заснова квалификацијата (стандард на занимања, образовен стандард), детали за образовната програма⁹ /единици на квалификации, информација за усвојување на образовната програма или информација од други извори;
4. **Опис на резултатите од учење** - краток опис на знаењата¹⁰, вештините¹¹ и компетенциите¹², преземени од стандардот на

---

⁹ Поимот образовна програма се однесува на образовна програма за основно, гимназиско и стручно образование и студиска програма за високо образование.

¹⁰ „Знаење“ е збир на стекнати и систематизирани информации, односно збир на теоретски и фактички информации.

занимања или образовниот стандард и детали од општиот дел на образовната програма. При описите на резултатите од учење се користат активни глаголи од Блумовата таксономија.

5. **Споредба со описите на нивоата во МРК** - споредба на податоците од точките 3 и 4 од формуларот со описите на нивоа во МРК
6. **Услови за влез (упис)** - условите се прецизирани во Законите од областа на образованието (Закон за основно, Закон за средно, закон за високо, закон за стручно образование и обука, Закон за образование на возрасни)
7. **Назив на програма¹³ /модули¹⁴ и времетраење** - двегодишно, тригодишно;
8. **Начин и критериуми на оценување¹⁵** - како се вршело оценувањето
9. **Кој го вршел оценувањето**
10. **Начин на стекнување на квалификацијата** - формално учење кое се изведува според јавно донесени наставни програми, неформално учење стекнато преку посетување на разни програми понудени од провајдери и информално учење како резултат на секојдневни активности на работа, дома итн;
11. **Институција каде се стекнува квалификацијата** - стручно училиште, организација, верифицирана институција за образование;
12. **Вид на јавен документ (диплома, уверение)**
13. **Институција која го издава јавниот документ**
14. **Статус на институција која го издава јавниот документ** (јавна, приватна, комора, НВО)
15. **Класифицираност (припадност) на сектор**
16. **Проодност** - хоризонтална и вертикална проодност;

---

¹¹ „Вештини“ е способност за примена на знаењето, извршување на задачите и решавање проблеми. Вештините се опишани како когнитивни (вклучување на употреба на логичко, креативно и интуитивно мислење) и практични (мануелна работа и употреба на методи, инструменти, алати и материјали).

¹² „Компетенци“ се збир на стекнатото знаење и вештини, односно докажана способност за користење на знаењето и вештините во ситуации на учење или на работа.

¹³ „Програма (образовна/студиска)“ е збир на образовни компоненти, засновани на резултатите од учењето, кои се признаваат за доделување на конкретна квалификација.

¹⁴ „Модул“ е независна единица на учење која претставува заокружена целина или дел од образовна програма.

¹⁵ „Оценување“ е процес на вреднување на знаењето, вештините и компетенциите според претходно дефинирани критериуми и резултати на учење, кое вклучува писмени, усни и практични тестови, испити, проекти и портфолио.

17. *Меѓународна споредливост* – упатување со нивоата на ЕРК и споредба со слични квалификации од европските земји или од соседните земји;
18. *Усогласување на квалификацијата со МРК* - се внесува нивото од МРК со кое квалификацијата е усогласена.
19. *Поврзаност со ISCO (International Standard for Classification of Occupations) и поврзаност со Националната класификација на занимања (НКЗ)*

Табела 1

Формулар за усогласување на постоечките квалификации		
1.	<i>Назив на квалификација</i>	
	<i>Број на Решение со кое е одобрена</i>	
2.	<i>Тип на квалификација</i>	
3.	<i>Опис на содржина на квалификација</i>	
4.	<i>Опис на резултати од учење (знаење, вештини и компетенци)</i>	
5.	<i>Споредба со описи на нивоа во МРК</i>	
6.	<i>Услови за влез (упис)</i>	
7.	<i>Назив на програма/модул и времетраење</i>	
8.	<i>Начин и критериуми на оценување</i>	
9.	<i>Кој го вршел оценувањето</i>	
10.	<i>Начин на стекнување на квалификација</i>	
11.	<i>Институција каде се стекнува квалификација</i>	
12.	<i>Вид јавен документ(диплома, уверение)</i>	
13.	<i>Институција која го издава јавниот документ (диплома, уверение)</i>	
14.	<i>Статус на институција која го издава јавниот документ (јавна, приватна, комора, НВО)</i>	
15.	<i>Класифицираност (припадност) на сектор</i>	
16.	<i>Проодност (хоризонтална/вертикална)</i>	
17.	<i>Меѓународна споредливост</i>	
18.	<i>Усогласување со МРК</i>	

19.	<i>Поврзаност со ISCO (International Standard for Clasification of Occupations) и поврзаност со Националната класификација на занимања (НКЗ)</i>	
-----	--	--

Евиденцијата за спроведента процедура за усогласување на постојните квалификации во МРК ја води Секторската комисија која ги анализира постојните квалификации и врши евалуација на истите, и разгледува предлози за воведување на нови квалификации.

Евиденцијата се препраќа до Националниот Одбор кој донесува одлуки за распоредување на квалификациите во Македонската рамка на квалификации и донесува одлуки за усогласување на постојните квалификации со Македонската рамка на квалификации.

Одобрената квалификација од Националниот одбор се запишува во Регистарот на Македонската рамка на квалификации.

3. Вклучување на новите квалификации

Процедурата за вклучување на новите или ревидираните квалификации во МРК се одвива во неколку чекори:

Чекор 1: Разгледување на називот на квалификацијата;

Чекор 2: Разгледување на типот на квалификацијата (квалификација на ниво на образование или стручна квалификација);

Чекор 3: Разгледување на резултатите од учење во согласност со стандардите на занимања или образовните стандарди;

Чекор 4: Разгледување на начинот на стекнување на квалификацијата (по формален, неформален и информален пат);

Чекор 5: Разгледување на структурата на квалификацијата (единици, единици на клучни компетенции, резултати од учење, предмети, модули,);

Чекор 6: Разгледување на условите за влез (упис) (споредба со нивоата во МРК со цел да се утврдат условите за влез (упис)

Чекор 7: Разгледување на можноста за проодност;

Чекор 8: Идентификација на институцијата која овозможува стекнување на квалификација и издавање на јавен документ (диплома, уверение) за стекнатата квалификација;

Чекор 9: Разгледување на видот на јавниот документ за стекнатата квалификација;

Чекор 10: Разгледување на припадноста на определен сектор;

Чекор 11: Разгледување на поврзаноста и споредба со соседните земји и со ЕРК (споредба со описите на нивоата);

Чекор 12: Споредба со соседните земји и со ЕРК;

Чекор 13: Вклучување на квалификацијата во МРК.

Процедурата започнува со пополнување на формулар – **Формулар за вклучување на новите квалификации** во кој треба да се внесе:

1. **Назив на квалификацијата** - точен и целосен назив на квалификацијата;
2. **Тип на квалификацијата** - квалификација на ниво на образование или стручна квалификација со образложение за намената на квалификацијата (пр. за продолжување на образованието, за личен развој, за вработување);
3. **Код на квалификацијата**
4. **Опис на содржината на квалификацијата** - краток опис на стандардот на кој се заснова квалификацијата (стандард на занимања, образовен стандард), детали за образовната програма¹⁶ /единици на квалификации, информација за усвојување на образовната програма или информација од други извори;
5. **Опис на резултатите од учење** - краток опис на знаењата, вештините и компетенциите. При описите на резултатите од учење се користат активни глаголи од Блумовата таксономија;
6. **Споредба со описите на нивоата во МРК** - споредба на податоците од точките 4 и 5 од формуларот со описите на одредено ниво од МРК;
7. **Услови за упис (влез)** – условите се прецизирани во Законите од областа на образованието (Закон за основно, Закон за средно, закон за високо, Закон за стрично образование и обука, Закон за образование на возрасни), а може да се внесе и предусловот за квалификација (пр. завршено ниво 2)
8. **Број на задолжителни и изборни предмети**
9. **Кредитна вредност на квалификацијата и нејзини единици** – да се внесе нивото и кредитната вредност за секоја единица на квалификација и за самата квалификација;
10. **Начин и критериуми на оценување** - како ќе се врши оценувањето
11. **Кој ќе го врши оценувањето**

---

¹⁶ Поимот образовна програма се однесува на образовна програма за основно, гимназиско и стручно образование и студиска програма за високо образование.

12. **Начин на стекнување на квалификации** - формално учење кое се изведува според јавно донесени наставни програми, неформално учење стекнато преку посетување на разни програми понудени од пеовајдери и информално учење како резултат на секојдневни активности на работа, дома итн;
13. **Институција каде се стекнува квалификацијата** - стручно училиште, организација, верифицирана институција за образование;
14. **Вид на јавен документ (диплома, уверение)**
15. **Институција која го издава јавниот документ**
16. **Статус на институција која го издава јавниот документ** (јавна, приватна, комора, НВО)
17. **Класифицираност (припадност) на сектор**
18. **Проодност** - хоризонтална и вертикална проодност;
19. **Меѓународна споредливост** - упатување со нивоата на ЕРК и споредба со слични квалификации од европските земји или од соседните земји;
20. **Ниво на квалификации во МРК** - доделување на ниво на квалификации во МРК
21. **Поврзаност со ISCO (International Standard for Classification of Occupations) и поврзаност со Националната класификација на занимања (НКЗ)**

Табела 2

Формулар за вклучување на нови или ревидирани квалификации		
1.	Назив на квалификација	
	Број на Решение	
2.	Тип на квалификација	
3.	Код на квалификација	
4.	Опис на содржина на квалификација	
5.	Опис на резултати од учење (знаење, вештини и компетенции)	
6.	Споредба со описи на нивоа во МРК	
7.	Услови за упис (влез)	
8.	Број на задолжителни и изборни предмети/единици/модули	
9.	Кредитна вредност на квалификацијата и нејзини единици	

10.	<i>Начин и критериуми на оценување на излезните резултати</i>	
11.	<i>Кој ќе го врши оценувањето</i>	
12.	<i>Начин на стекнување на квалификација</i>	
13.	<i>Институција каде се стекнува квалификација</i>	
14.	<i>Вид на јавен документ (диплома, уверение)</i>	
15.	<i>Институција која го издава јавниот документ (диплома, уверение)</i>	
16.	<i>Статус на институција која го издава јавниот документ (јавна, приватна, комора, НВО)</i>	
17.	<i>Класифицираност (припадност) на сектор</i>	
18.	<i>Проодност (хоризонтална вертикална)</i>	
19.	<i>Меѓународна споредливост</i>	
20.	<i>Ниво (пониво) на квалификација во МРК</i>	
21.	<i>Поврзаност со ISCO (International Standard for Classification of Occupations) и поврзаност со Националната класификација на занимања (НКЗ)</i>	

Евиденцијата за спроведента процедура за вклучување на нови или ревидирани квалификации во МРК ја води Секторската комисија, која ги анализира постојните квалификации и врши евалуација на постојните квалификации и разгледува предлози за воведување на нови квалификации.

Евиденцијата се препраќа до Националниот Одбор кој донесува одлуки за распоредување на квалификациите во Македонската рамка на квалификации и донесува одлуки за усогласување на постојните квалификации со Македонската рамка на квалификации.

Одобрената квалификација од Националниот одбор се запишува во Регистарот на Македонската рамка на квалификации.